

KONAČNO NOVI *PRILOZI* - RADOVANU IVANČEVIĆU U ČAST

Marijana Kovačević

Konačno su tiskana dva nova sveska (brojevi 39 i 40) časopisa *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*. Proteklo je gotovo pola desetljeća od izdanja posljednjeg broja ovog kulturnog časopisa, koji sabire radove istraživača dalmatinske umjetnosti i čini se da, tijekom šezdesetgodišnjeg postojanja, *Prilozi* nisu imali tako dugu pauzu. Takva je praksa nedopustiva iz više razloga. Primarno, jasno je da časopis uz čije se ime vežu kvalitete, poput vjerodostojnosti, ugleda i kontinuiteta, nipošto ne bi smio “pauzirati”, osobito ne početkom novog milenija i ususret vlastitom imponantnom jubileju, kao ni s obzirom na ugled osnivača i izdavačkog savjeta kojim se ponosi. Kašnjenje tiska nas ipak ponajviše rastužuje, jer je to razlog da je prvi od dva sveska koje ovdje prikazujemo, a koji je trebao biti posvećen čašćenju plodne znanstvene karijere profesora Radovana Ivančevića, otvoren spomenicom u čast tom našem zaslužnom znanstveniku, profesoru i kolegi. Ivančević je upravo splitskim *Prilozima* pridonio

Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, (ur.)
Joško Belamarić, 39 (2001-2002 [2005.]), 382
str. i 40 (2003-2004 [2005.]), 320 str.
ISSN 0555-1145

nekim od svojih najčitanijih radova, pa nas stoga posebno žalosti što nije dospio pročitati broj posvećen štovanju njegova minulog rada. To je zakašnjenje tako razlogom i da lijepi tekst Joška Belamarića u čast pokojnom kolegi, usprkos istinitosti dosjetke o zakašnjelim, ali vječnim znanstvenim kamatama, ipak u potpunosti ne opravdava propust.

Upravo iznesena kritika je, ipak, među rijetkim zamjerkama “Ivančevićevu zborniku”, za kojeg nam je također žao da makar jednim podnaslovom nije upravo tim imenom i označen.

Prilozima su pridonijela i dragom kolegi počast odala ugledna imena naše struke, dobrim dijelom tematizirajući probleme bliske onima koji se, kao dominantni, provlače kroz obimnu Ivančevićevu bibliografiju, a koju, logično, donosi ovaj broj, mada u nešto sažetom obliku. Antičkim temama su se bavili Jasna Jeličić-Radonić i Miroslav Katić. Autorica je pridonijela poznavanju Heraklovog

kulta u Solinu i njegove svojevrsne prefiguracije u okviru kasnijeg kršćanskog kulturnog mjesta. Katićeva identifikacija hvarskih radionica kasnih korintskih amfora, utemeljena na pronalasku keramičkog škarta, rasvjetljava naše znanje o razini udjela domaće proizvodnje u odnosu na import radova primijenjene umjetnosti antike. Umjetnost ranog srednjovjekovlja zastupljena je s dva monumentalna rada. Tomislav Marasović, naslanjajući se tematski na antiku, donosi bogato ilustriranu tipologiju ranosrednjovjekovnih preinaka antičkih građevina u Dalmaciji. Pavaša Vežić izolira bokeljsku klesarsku radionicu na temelju pomne analize brojnih fragmenata ranosrednjov-

vjekovnih kotorskih ciborija, koje vrlo pedantno dokumentira fotografijama i kvalitetnim crtežima, pridružujući ih komparativnom materijalu s drugih južnodalmatinskih lokaliteta.

Trogirskih tema su se dotakli Ivo Babić i Milan Ivanišević. Babić pripovijeda o planskom nastanku

trogirskog predgrađa Pasike, dotičući se tako srednjovjekovnog urbanizma. Ivanišević pak, u pomalo zasićenom članku, djelomično i na temelju analize vizitacija, rekonstruirao postaje "seobe" trogirskih franjevacu. Na temelju tako ostvarenih saznanja i sume dosadašnjih istraživanja opusa Blaža Jurjeva predlaže izvorno mjesto njegove *Bogorodice u ružičnjaku*. Srednjovjekovnog urbanizma se dotakao i Andrej Žmegač, novim pogledom na sponu fortifikacijskog i stambenog segmenta stonskog urbanog tkiva. No, među člancima koji bi, vjerujem, najviše radovali profesora Ivančevića, svakako je onaj Predraga Markovića. Mada Marković, pišući o kipovima *Navještenja* na južnom krilu transepta šibenske katedrale, iznosi atribuciju Boninu iz Milana, dijametralno suprotnu Ivančevićevoj, doticanje Ivančeviću omiljene, šibenske teme, kao i smjelo presipitivanje jednog "hermetičnog opusa", svakako su pravo mjesto našli u njemu posvećenom zborniku.

Dobrodošao pokušaj revalorizacije terminologije takozvanih propovjedničkih crkava donosi Igor Fisković u podužem elaboratu pisanom njegovim prepoznatljivo kompleksnim stilom. Sve popularniju problematiku crkvenih pregrada u, kako korisno predlaže autor, samostanskim crkvama, ilustrira na nizu jadranskih primjera, ističući sačuvanu pregradu u franjevačkoj crkvi u Hvaru. Ovaj rad će biti koristan referentni kompendij, kao i poticaj daljnjem promišljanju, pa tako i u slučaju pregrade u zadarskoj franjevačkoj crkvi, čiji davno prihvaćen položaj Fisković smatra spornim. Uvijek su dobrodošli prilozi ljubljanskih kolega, pa tako ovaj put Renate Novak Klemenčić. Autorica raščlanjuje kiparski ukras Kneževa dvora u Dubrovniku u vrijednom pokušaju prepoznavanja ruku poznatih majstora. Jezgrovitim, te s posvetom ovog broja *Priloga* tematski usklađenim člankom, uspomeni na Radovana Ivančevića doprinosi i akademik Ivo Petricioli. Prvi put objavljuje nadgrobnu ploču iz crkve Gospe Maslinske na zadarskoj Belafuži, pripisujući je

Nikoli Firentincu u prvom redu na temelju specifične izvedbe ruku kanonika Sturariusu, a toj radionici pridružuje i krunu cisterne iz iste crkve. U dobroj tradiciji rasvjetljavanja povijesti dominikanskog reda u našim krajevima, Stjepan Krasić rekonstruira prošlost samostana u Starom Gradu na Hvaru u rasponu od pet stoljeća njegova postojanja.

Konačno, točku na "i" stavile su Lovorka Čoralić i Ivana Prijatelj Pavičić upotpunivši naše poznavanje nekadašnje opreme splitske crkvice Gospe od Zvonika. Autorice su na taj način upozorile na dragocjene podatke skrivene u nedovoljno eksploatiranom arhivskom materijalu "novijih" razdoblja i zaključile *Priloge* naglaskom na ambijent, pojmom koji je često bio u fokusu Ivančevićeva zanimanja.

Sumirajući prikaz zbornika, naglašavam da se "didaktička nit", tako prepoznatljiva u znanstvenom opusu Radovana Ivančevića, prikladno ocrtala u nizu radova na koje smo se osvrnuli. Članci T. Marasovića, P. Vežića, P. Markovića, A. Žmegača, M. Ivaniševića i I. Fiskovića, koji uz iznošenje vlastitih teza kondenziraju, u većoj ili manjoj mjeri, tijek dosadašnjih istraživanja razmatranih tema, postat će nezaobilazno štivo studentima, kako to često jesu Ivančevićevi tekstovi.

Osvrćući se kratko na najnoviji broj *Priloga*, izražavamo žaljenje zbog činjenice da i taj svezak nije posvećen Radovanu Ivančeviću. Kvaliteta i raznovrsnost tu sabranih radova čine posljednje izdanje ovog časopisa zaslužnim te časti.¹

U prvom redu, šteta je da vrijedni radovi najmlađe generacije istraživača, poput onih Ane Marinković i Marijana Bradanovića, nisu našli mjesto u njemu posvećenim *Prilozima*, kada znamo da je upravo u mlade Ivančević polagao najviše vjere i truda. Veselili bi ga zasigurno i radovi koji nude nove poglede na najznačajnije i najafirmiranije

spomenike u našoj baštini, poput spomenutog Ane Marinković o Kolomanovoj kraljevskoj kapeli u Zadru, te onog Joška Belamarića o funkciji sjevernog dijela Dioklecijanove palače u Splitu. Istaknut ću rad Zoraide Demori-Staničić, koja izvlači iz sjene vrijedne tekstilne artefakte naše baštine, pridonoseći tako populariziranju još jedne dugo zanemarivane grane primijenjenih umjetnosti. Posebno izdvajam članak Ivana Matejčića. Bogat katalog venecijanske renesansne drvene skulpture u našim krajevima, kojeg autor okuplja i iznosi u bogato ilustriranom radu, imat će među ovdje sabranim člancima najveći, zasigurno i međunarodni odjek. Pitak i jednostavan stil pisa-

nja, koji senzibilitetom odaje bogato konzervatorsko iskustvo, uvažavanje različitih mišljenja i skromno priznavanje vlastitih sitnih propusta, čine metodu koja treba biti primjerom.

¹ Nisam u mogućnosti osvrnuti se ovdje na svaki od radova pojedinačno, kako sam to učinila s prethodnim brojem, zbog čega se ispričavam autorima čije ću radove stoga nepravedno zanemariti.

Osvrćem se konačno i na statičan grafički izgled časopisa. Jasno nam je da periodici, koja je s vremenom postala institucija povijesnoumjetničke struke u Hrvatskoj, ne pristaju drastične promjene dizajna. Ipak, uz zadržavanje formata i praktičnog običaja donošenja sadržaja pojedinog broja na koricama, dobro bi došle promjene u smjeru suvremenijeg, likovno kreativnijeg i funkcionalnijeg oblikovnog rješenja.

Makar i zakašnjela, dvostruka publikacija *Priloga* povijesti umjetnosti u Dalmaciji, unatoč istaknutim propustima, iz razumljivih nas razloga dvostruko veseli. Zaključujemo tako ovaj prikaz izražavajući vjeru da će i nadalje, svakako kvalitetom sadržaja, a nadamo se i ažurnošću tiskanja, proturječiti popularnoj domaćoj izreci: “Što južnije, to tužnije”.